

Carmen Ianculescu • Anca-Elena Cristea • Tatiana Păun

EXERCIȚII DE GRAMATICĂ

Scrim corect!

PENTRU
CLASA A III-A



CORINT
EDUCAȚIONAL

FONETICĂ

Sunete. Litere. Vocale. Consoane

Sunetul este cel mai scurt produs al vocii omenești.

Litera este semnul grafic (scris) al sunetului.

În limba română, fiecare sunet este reprezentat în scris, de regulă, printr-o singură literă.

De cele mai multe ori **numărul de sunete** dintr-un cuvânt este același cu **numărul de litere**.

Exemplu: casă (4 litere, 4 sunete)

Sunetele pot fi:

❖ **Vocale** – se rostesc fără ajutorul altor sunete:

a, e, i, o, u, ă, â/î.

❖ **Consoane** – se rostesc cu ajutorul altor sunete:

b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, ș, t, ț, v, w, x, y, z.



Exerciții

1 Ordonează alfabetic cuvintele următoare:

mandarină, zgardă, bicicletă, argint, rachetă, arici, caisă, haină, creion, dulap, stilou, siguranță, vulpe, elefant, lampă, sticlă

2 Colorează cu **roșu** consoanele și cu **verde** vocalele din următoarele cuvinte:

ALUN
CLEPSIDRĂ
MAESTRU
LINGOU

DOCUMENT
LITERĂ
SPRÂNCEANĂ
MĂRGICĂ
AUTOBUZ

MESAJ
DREPTUNGHI
UMOR
SÂNZIANA
ZBOR

PORUMBEL
MASCOTĂ
CALIGRAFIE
SILABĂ

3 Dă exemple de cinci cuvinte care:

a) au vocală în poziție inițială;

b) au consoană în poziție finală;

c) au mai mult de două vocale în poziție mediană.

4 Realizează schema pentru următoarele cuvinte urmând modelul:

Model: brățară - CCVCVCV

ușă _____

glob _____

carton _____

elefant _____

mătase _____

coloană _____

informație _____

bulevard _____



5 Găsește cuvinte care să respecte schemele următoare:

VCV _____

CVC _____

VVC _____

VCCV _____

CVCV _____

VCVC _____

CVCVCV _____

VCVCVC _____



PUNCTUAȚIE

Punctul (.). Semnul întrebării (?). Semnul exclamării (!)

Punctul este semnul de punctuație care se pune la sfârșitul unei propoziții ce exprimă o constatare.

Exemplu: Azi am mers la cursul de pictură.

Semnul întrebării este semnul de punctuație care se pune la sfârșitul unei propoziții ce exprimă o întrebare.

Exemplu: Când este ziua ta?

Semnul exclamării este semnul de punctuație care se pune la sfârșitul unei propoziții ce exprimă: mirare, bucurie, un salut, o urare, o poruncă, o strigare, o rugămintă sau un îndemn.

Exemplu: Ce frumos ninge!



Exerciții

1 Pune la sfârșitul fiecărui enunț semnul de punctuație corespunzător:

Vrei să mergem împreună să culegem narcise ☐

La cofetărie nu mai sunt torturi ☐

Unde și-a pus Monica ochelarii ☐

Ce mult a plouat azi-noapte ☐

Ne-am simțit grozav la ziua ta ☐

Bună ziua, doamna învățătoare, vă rog să mă scuzați că am întârziat ☐

Azi am gătit mâncare de cartofi ☐

2 Scrie răspunsuri pentru următoarele întrebări:

a) Ce vârstă ai?

b) Care sunt lunile de toamnă?

c) În ce oraș locuiești?

d) Soarele este o stea sau o planetă?

6 Bifează propoziția care este scrisă corect:

Alina, nu mai întârzia astăzi acasă. ☐

Alina, nu mai întârzia astăzi acasă! ☐

Alina, nu mai întârzia astăzi acasă? ☐

Ai înțeles lecția predată azi? ☐

Ai înțeles lecția predată azi. ☐

Ai înțeles lecția predată azi! ☐

Am îmbrăcat paltonul roșu! ☐

Am îmbrăcat paltonul roșu? ☐

Am îmbrăcat paltonul roșu. ☐



7 Folosind cuvântul **mov**, alcătuiește propoziții care să exprime:

a) o mirare;

b) o rugămintă;

c) o strigare;

d) o exclamare.



ORTOGRAFIE

Scrierea cu „î” și „â”

În funcție de poziția sunetului **î** într-un cuvânt, acesta se poate scrie cu literele **î** sau **â**.

- ❖ **â** - se folosește numai în interiorul cuvintelor (mâncare, vânătoare etc.)
- ❖ **î** - se scrie la începutul și la sfârșitul cuvintelor (înghețată, urî etc.)



Atenție!

Litera **î** se mai poate scrie și în interiorul cuvintelor atunci când urmează după silabele **ne-**, **re-** etc.

Exemple: neîncărcat (ne + încărcat), reîntoarce (re + întoarce)

Exerciții

1 Completează cu litera potrivită (**â** sau **î**). Scrie cuvântul corect completat:

sp.....n _____
.....ncurcat _____
p.....ndă _____
br.....nză _____
.....nvrăjbit _____
izvor..... _____

ne.....ncetat _____
m.....ndră _____
cobor..... _____
z.....nă _____
p.....r.....it _____
re.....nvățat _____

2 Taie cu o linie cuvintele scrise greșit:

învins, ânvățătoare, reântinerire, înțelept, târâ, hotărîre, ânțepat, neâmpăcat, vîră, doborî, șopârlă, vânător, lumîinare, lămâie, încîntat, înfrânt, âncurajat, rîmă, fântână, smîntână, întâlnire, cîntec

3 Scrie corect cuvintele scrise greșit de la exercițiul numărul 2.

Ortogramele sar / s-ar



Scriem **sar** atunci când are sensul de „a sări”.

Exemplu: *Sar într-un picior de bucurie deoarece vine vacanța.*

Scriem **s-ar** atunci când urmează o acțiune. Ortograma e formată din două cuvinte (**se** + **ar**) unite prin cratima care înlocuiește sunetul **e** și sunt pronunțate într-o singură silabă.

Exemplu: *Aura s-ar duce în concediu, dar nu are timp.*

Exerciții

1 Alege varianta corectă:

Pe stadion atleții **sar** / **s-ar** peste obstacole.

Nu cred că Nadia **sar** / **s-ar** mulțumi cu locul al doilea la concurs.

Sigur mama **sar** / **s-ar** emoționa la serbare.

Pisoi **sar** / **s-ar** după ghemul de ață.

Sar / **S-ar** putea să nu reușesc să termin de citit toată cartea.

Tăciunii aprinși **sar** / **s-ar** din sobă.

2 Completează enunțurile cu ortograma potrivită:

Cățeii de bucurie când îl văd pe George.

..... putea să plouă azi.

Broscuțele către lac.

..... părea că voi primi o vizită neașteptată.

Liviu crede că pricepe la sculptură.

Am învățat să coarda.

3 Rescrie enunțurile urmând modelul:

Sofia se duce la plimbare în parc. ➔ *Sofia s-ar duce la plimbare în parc.*

Mama **se supără** dacă nu îmi fac curat în cameră.

Fiind frig, **se îmbracă** mai gros.

Muzeul **se vizitează** doar sâmbăta.

Excursia **se organizează** la sfârșit de săptămână.



NOȚIUNI DE VOCABULAR

Familia de cuvinte



Dacă unui cuvânt inițial îi adăugăm sunete, grupuri de sunete sau chiar un alt cuvânt (în cazul cuvintelor compuse), pot fi formate alte cuvinte.

Spunem despre cuvintele obținute că sunt înrudite cu cel inițial.

Toate cuvintele care se formează de la cuvântul inițial alcătuiesc **familia de cuvinte** a acestuia.

Exemple: floare – floricică, florăreasă, florărie, florar, a înflori, înflorită, înflorată, floarea-soarelui, înflorire, reînflorire, neînflorit, floral etc.

Exerciții

1 Subliniază din fiecare serie, cuvintele care:

a) aparțin familiei de cuvinte a termenului **tânăr**;

- tinerețe, a întineri, tinde, tineret, tineresc, timpuriu, întinerire, tingire, întinerit

b) aparțin familiei de cuvinte a termenului **pădure**;

- pădurice, a împăduri, a reîmpăduri, păducel, pădurar, păduche, pădureț

c) aparțin familiei de cuvinte a termenului **pământ**;

- pământean, pământesc, pământiu, plumburiu, împământenit, pământos, pământuf, împământenire

d) aparțin familiei de cuvinte a termenului **școală**.

- școală, școlăresc, școlărime, scofală, școlar, elev, școliță, a școli, preșcolar, grădiniță

2 Grupează în tabel termenii care aparțin aceleiași familii de cuvinte:

pachețel, prietenie, omenesc, scriere, despachetat, a împrieteni, omenire, scrisoare, a împacheta, a omeni, scris, împachetat, omenie, împrietenit, scriitor, împachetare, scrisorică, prietenesc, prietenos, omuleț

prieten	om	pachet	a scrie

Cuvinte cu aceeași formă și înțelesuri diferite



În limba română, există cuvinte care au aceeași formă, dar înțelesuri diferite.

Exemple: casă

1. locuință;

➔ Vreau o **casă** cu grădină.

2. loc într-un magazin unde se achită costul cumpărăturilor.

➔ Am achitat cumpărăturile la **casă**.

Exerciții

1 Realizează corespondența între enunțuri și sensul potrivit:

Enunț

Am pierdut un **leu** din portofel.

La Zoo un **leu** răcnea puternic.

Broasca s-a ascuns sub frunză.

Broasca ușii nu mai merge.

Pentru a deschide seiful el tastează un **cod** secret.

Această barcă pleacă la pescuit de **cod**.

Sens

parolă

animal

mecanism pentru cheie

specie de pește

felină

monedă

2 Alege explicația potrivită pentru cuvântul evidențiat:

Bunicul a spus un **banc** despre vânători.

☐ grămadă de nisip ☐ glumă

Masa este plină de bucate alese.

☐ mulțime ☐ obiect de mobilier

După antrenament Mirel era roșu ca **para** focului.

☐ fruct ☐ flacăra

În cartierul nostru este o **pană** de curent.

☐ element al penajului care acoperă corpul păsărilor ☐ oprire accidentală



MORFOLOGIE

Cuvântul – parte de vorbire

Cu ajutorul **cuvintelor** oamenii comunică între ei. Acestea se numesc **părți de vorbire**.

În funcție de ceea ce denumesc, **cuvintele** (**părțile de vorbire**) pot fi grupate astfel:

- ❖ cuvinte care denumesc **ființe** (persoane, animale, plante): leu, elev, ghiocel, stejar etc.
- ❖ cuvinte care denumesc **lucruri** (obiecte): dulap, clădire, veioză, furculiță etc.
- ❖ cuvinte care denumesc **fenomene ale naturii**: ninsoare, lapoviță, ger, vânt etc.
- ❖ cuvinte care denumesc **însușiri**: cuminte, albastră, cald, rotund, frumoasă etc.
- ❖ cuvinte care denumesc **acțiuni**: scrie, cântăm, dorm, veniți etc.
- ❖ cuvinte care denumesc **stări**: plânge, râde, suspină etc.
- ❖ cuvinte care denumesc **existența**: este, suntem, existau, vom fi etc.
- ❖ cuvinte care denumesc **numere**: trei, paisprezece, ultimul, al doilea etc.



Exerciții

1 Dintre următoarele cuvinte încercuiește-le pe cele care denumesc:

- **ființe**: cană, elefant, caiet, ploaie, capibara, telefon, zambilă, tigru, fată, pictează, cais;
- **lucruri**: pantof, mașină, lup, perdeă, bec, zăpadă, băiat, floare, panteră, haină, portocal;
- **fenomene ale naturii**: copac, lapoviță, ger, stradă, praf, chiciură, bucurie, vijelie, crin, uragan, furtună, vânt.

2 Dă trei exemple de părți de vorbire care denumesc numere și alcătuiește propoziții cu ele după modelul dat:

Model: *trei* ➔ *Am plecat la mare cu trei prieteni.*

Adjectivul

Adjectivul este partea de vorbire care însoțește un substantiv și care arată o **însușire** a acestuia.

Exemple: cană **albastră**, clădire **mică**, cărți **vechi**



Numărul adjectivului

În funcție de numărul substantivului pe care îl însoțește, adjectivul poate fi:

- ❖ la numărul singular (**exemple:** stea **luminoasă**, sac **greu**);
- ❖ la numărul plural (**exemple:** stele **luminoase**, saci **grei**).

Genul adjectivului

În funcție de genul substantivului pe care îl însoțește, adjectivul poate fi:

- ❖ la genul masculin (**exemple:** copil **frumos**, covor **dungat**);
- ❖ la genul feminin (**exemple:** fată **frumoasă**, pătură **călduroasă**).

Adjectivul își modifică forma în funcție de substantivul pe care îl însoțește.

Exemple: băiat **deștept** / băieți **deștepți**

fată **deșteaptă** / fete **deștepte**

Atenție!

Adjectivele nu au forme speciale pentru genul neutru.

- ❖ Când însoțesc substantive neutre la singular au formă de gen masculin (**exemplu:** creion **ascuțit**);
- ❖ Când însoțesc substantive neutre la plural au formă de gen feminin (**creioane ascuțite**).

Exerciții

- 1 Subliniază substantivele cu o linie și adjectivele cu două linii:

rochie roșie

om bogat

cuvinte dificile

ușă deschisă

zăpadă pufoasă

animal exotic

încăpere luminoasă

lemn uscat

cutie încăpătoare

medalion prețios

frunză uscată

exercițiu ușor



2 Adaugă adjective potrivite pentru următoarele substantive:

papagal _____
mașină _____
ou _____
cal _____
vreme _____

stradă _____
pictură _____
pagină _____
pantofi _____
plic _____

3 Găsește substantive potrivite pentru următoarele adjective:

_____ strălucitoare
_____ argintie
_____ caldă
_____ neted
_____ parfumată

_____ plin
_____ duios
_____ încet
_____ arcuit
_____ încurcate

4 Rescrie folosind forma de plural după model:

Model: pahar spart → pahare sparte

plantă agățătoare _____
brad înalt _____
miros îmbietor _____
sacou catifelat _____
drum întortocheat _____
apă tulbure _____
hârtie mototolită _____
lac adânc _____
sticlă plină _____
fruct copt _____

5 Rescrie folosind forma de singular după model:

Model: vacanțe plăcute → vacanță plăcută

pisoi jucăuși _____
ploi reci _____
trotuare înguste _____
fulare tricotate _____
ceaiuri aromate _____
creioane colorate _____
dragoni firoși _____
filme captivante _____
dinți sănătoși _____
animale domestice _____



CUPRINS

FONETICĂ	3
Sunete. Litere. Vocale. Consoane	3
Silaba. Despărțirea în silabe	5
Grupurile de litere <i>ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi</i>	7
Scierea cuvintelor care conțin litera <i>x</i>	9
PUNCTUAȚIE	11
Punctul (.). Semnul întrebării (?). Semnul exclamării (!)	11
Virgula (,)	14
Două puncte (:). Linia de dialog (—)	16
Ghilimelele („ ”)	19
ORTOGRAFIE	21
Scierea cu „î” și „â”	21
Litere duble (<i>aa, ee, ii, oo, uu, cc, nn, rr, ss</i>)	23
Scierea cu <i>m</i> înainte de <i>p</i> și <i>b</i>	26
Grupurile de sunete <i>au, ea, ia, ie, oa, ua, uă</i>	28
Ortograme. Ortogramele într-o/într-un, dintr-o/dintr-un, printr-o/printr-un	30
Ortogramele <i>sa/s-a</i>	32
Ortogramele <i>sau/s-au</i>	35
Ortogramele <i>ia/i-a, iau/i-au</i>	38
Ortogramele <i>la/l-a</i>	41
Ortogramele <i>sar/s-ar</i>	44
Ortogramele <i>mai/m-ai</i>	46
Ortogramele <i>iar/i-ar</i>	49
Ortogramele <i>neam/ne-am</i>	52
Ortogramele <i>nea/ne-a</i>	55
Ortogramele <i>cam/c-am</i>	58
Ortogramele <i>mie/mi-e</i>	61
Ortogramele <i>mia/mi-a</i>	63
Ortogramele <i>va/v-a</i>	66
Ortogramele <i>mi-am, ți-am, i-am, v-am, le-am</i>	69
Ortogramele <i>n-am, n-are, n-avem, n-aveți, n-au și nai/n-ai</i>	71
NOȚIUNI DE VOCABULAR	74
Familia de cuvinte	74
Cuvinte cu sens asemănător	77
Cuvinte cu sens opus	80
Cuvinte cu aceeași formă și înțelesuri diferite	84
MORFOLOGIE	87
Cuvântul – parte de vorbire	87
Substantivul. Felul substantivelor	89
Numărul substantivelor	94
Genul substantivelor	98
Scierea corectă a substantivelor cu <i>i/ii/iii</i>	102
Adjectivul. Numărul adjectivului. Genul adjectivului	105
Pronumele. Numărul pronumelui. Persoana pronumelui	109
Verbul. Numărul verbului. Persoana verbului	114



Exerciții de gramatică pentru clasa a III-a.

Scriem corect! îi provoacă pe elevi să pășească cu încredere în universul limbii române. Noile exerciții îi ajută să aprofundeze cunoștințele dobândite în clasa a II-a și să descopere reguli noi, într-o manieră clară, prietenoasă și accesibilă. Activitățile sunt concepute pentru a stimula gândirea logică, atenția la detalii și exprimarea corectă, oferind numeroase situații de învățare care dezvoltă autonomia și plăcerea de a lucra. Caietul poate fi folosit atât în cadrul orelor de limba română, cât și acasă, sprijinind progresul fiecărui elev și contribuind la formarea unor deprinderi solide de comunicare.

